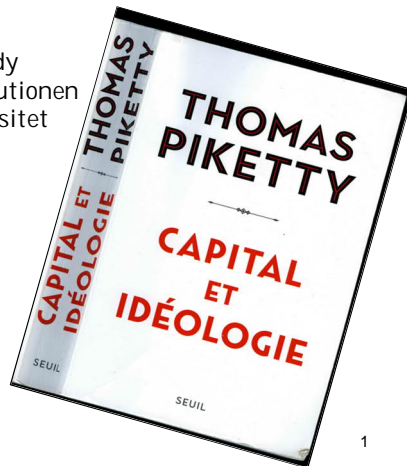
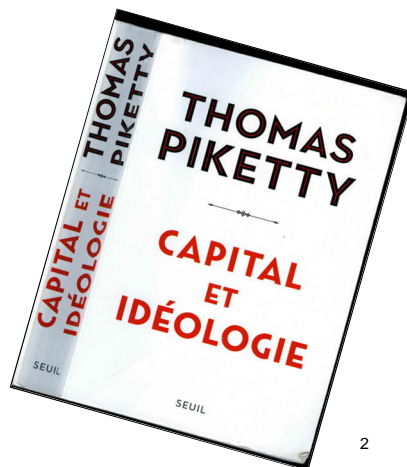

Utbildningssociologiska randanmärkningar till Thomas Pikettys Capital et idéologie

Donald Broady
Sociologiska institutionen
Uppsala universitet

Thomas Piketty
Capital et idéologie
Seuil, Paris 2019
1.221 sidor

Grundtanke

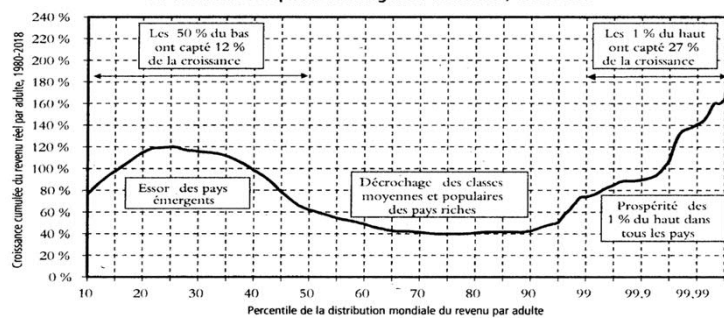
Olika typer av ojämlikhetsregimer (régimes inégalitaires) har avlöst varandra, från de förhistoriska till dagens hyperkapitalistiska. Varje ojämlikhetsregim har sin egen ideologi som rättfärdigar dess speciella form av ojämlikhet. Ideologin mer grundläggande än ekonomi eller teknik.

"Elefantkurvan"

Thomas Piketty, *Capital et idéologie*, Seuil, Paris 2019, p. 41

Graphique 0.5

La courbe de l'éléphant des inégalités mondiales, 1980-2018

Lecture : les 50 % des revenus les plus bas du monde ont connu une croissance importante de leur pouvoir d'achat entre 1980 et 2018 (entre + 60 % et + 120 %) ; les 1 % des revenus les plus élevés du monde ont connu une croissance encore plus forte (entre + 80 % et + 240 %) ; les revenus intermédiaires ont en revanche connu une croissance plus limitée. Pour résumer : les inégalités ont diminué entre le bas et le milieu de la distribution mondiale des revenus, et ont progressé entre le milieu et le haut.

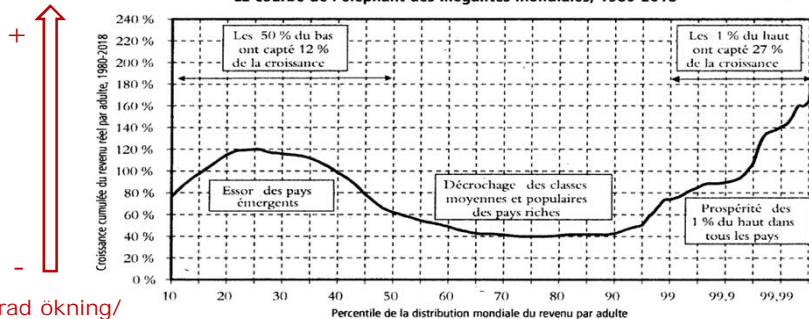
Sources et séries : voir piketty.pse.ens.fr/ideologie.

"Elefantkurvan"

Thomas Piketty, Capital et idéologie, Seuil, Paris 2019, p. 41

Graphique 0.5

La courbe de l'éléphant des inégalités mondiales, 1980-2018

Kumulerad ökning/
minskning av real-
inkomst per vuxen
1980-2018

Realinkomst
per vuxen,
percentiler

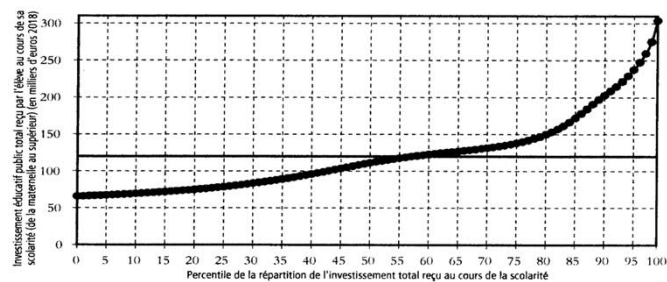

Ojämligheten i offentliga utbildningsinvesteringar, Frankrike

Thomas Piketty, Capital et idéologie, Seuil, Paris 2019, p. 1161

Graphique 17.1

L'inégalité de l'investissement éducatif en France (2018)

Lecture : l'investissement éducatif public total dont auront bénéficié au cours de l'ensemble de leur scolarité (de la maternelle au supérieur) les élèves de la génération atteignant 20 ans en 2018 se monte en moyenne à environ 120 k€ (soit approximativement 15 années de scolarité pour un coût moyen de 8 k€ par an). Au sein de cette génération, les 10 % des élèves ayant bénéficié de l'investissement public le plus faible ont reçu environ 65-70 k€, alors que les 10 % ayant bénéficié de l'investissement public le plus important ont reçu entre 200 k€ et 300 k€.

Note : les coûts moyens par élève et par année de scolarité s'échelonnent dans le système français en 2015-2018 entre 5-6 k€ dans la maternelle-primaire, 8-10 k€ dans le secondaire, 9-10 k€ à l'université et 15-16 k€ dans les classes préparatoires aux grandes écoles.

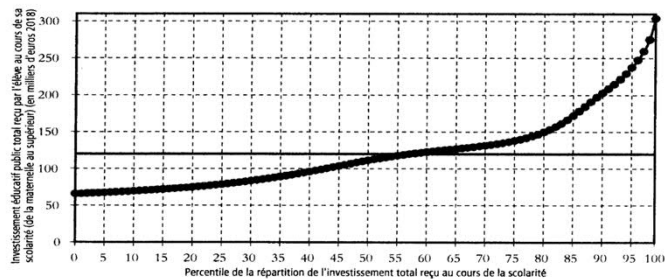
Sources et séries : voir piketty.pse.ens.fr/ideologie.

Ojämligheten i offentliga utbildningsinvesteringar, Frankrike

Thomas Piketty, Capital et idéologie, Seuil, Paris 2019, p. 1161

Graphique 17.1

L'inégalité de l'investissement éducatif en France (2018)

Offentl. invest. per
 individ, totalsumma
 fr. förskola t. univ.
 Kohorten som 2018
 fyllde 20 år.

Lecture : l'investissement éducatif public total dont auront bénéficié au cours de l'ensemble de leur scolarité (de la maternelle au supérieur) les élèves de la génération atteignant 20 ans en 2018 se monte en moyenne à environ 120 k€ (soit approximativement 15 années de scolarité pour un coût moyen de 8 k€ par an). Au sein de cette génération, les 10 % des élèves ayant bénéficié de l'investissement public le plus faible ont reçu environ 65-70 k€, alors que les 10 % ayant bénéficié de l'investissement public le plus important ont reçu entre 200 k€ et 300 k€. Note : les coûts moyens par filière et par année de scolarité s'échelonnent dans le système français en 2015-2018 entre 5-6 k€ dans la maternelle-primaire, 8-10 k€ dans le secondaire, 9-10 k€ à l'université et 15-16 k€ dans les classes préparatoires aux grandes écoles. Sources et séries : voir piketty.pse.ens.fr/ideologie.

- +
 Percentiler →

Ojämlighetsregimer och ideologier

Ojämlighetsregimer (régimes inégalitaires)

- Tredelade samhällen = trifunktionella samhällen (sociétés ternaires = sociétés trifonctionell), med två eliter – klerker och krigare – samt resten av befolkningen dvs tredje ståndet. Från de allra flesta antika samhällen över medeltida och moderna ända fram till franska revolutionen.
- Egendomsägarnas samhällen = proprietaristiska samhällen (sociétés de propriétaires). 1800-talet o. början 1900-talet.
- Kommunistiska samhällen 1917 –.
- Slaverisamhällen (sociétés esclavistes).
- Koloniala samhällen.
- Socialdemokratiska samhällen 1950–1980
- Nyproprietaristiska samhällen 1990–2020 (inkl. hyperkapitalism fr. 2000)

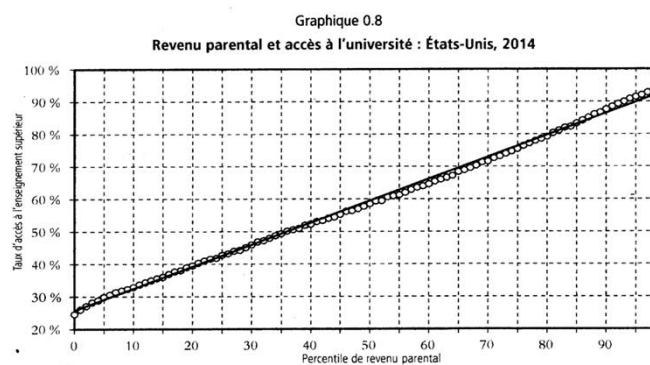
Föräldrars inkomst och barnens tillträde till högre utb, USA 2014

Thomas Piketty, Capital et idéologie, Seuil, Paris 2019, p. 53

Andel barn antagna till högre utb.

Föräldrarnas inkomst, percentiler

Lecture : en 2014, le taux d'accès à l'enseignement supérieur (pourcentage de personnes âgées de 19 à 21 ans inscrites dans une université, un collège ou tout autre établissement d'enseignement supérieur) était d'à peine 30 % pour les enfants des 10 % les plus pauvres aux États-Unis, et de plus de 90 % pour les enfants des 10 % les plus riches.
Sources et séries : voir piketty.pse.ens.fr/ideologie.

Ideologier (idéologies, politico-idéologies)

- Tredelade (trifunktionella) samhällens ideologi
- Egendomsägarnas (proprietaristiska) samhällens ideologi
- Kommunistiska samhällens ideologi
- Slaverisamhällens ideologi
- Koloniala samhällens ideologi
- Socialdemokratiska samhällens ideologi
- Nyproprietaristiska samhällens ideologi

Fundering 1, om Pikettys ideologier (1)

Enl. Piketty:

Idéerna skapar historien.

Historiens motor är kampen mellan
ojämlikhetsregimernas olika ideologier, jämte
strider om rättvisa (justice).

"L'histoire de toute société jusqu'à nos jours n'a été que
l'histoire de la lutte des idéologies et de la quête de la
justice." (p. 1191)

Fundering 1, om Pikettys ideologier (2)

I ett Kominternmarxistiskt (traditionellt historiematerialistiskt) perspektiv såklart ett svårtat fall av idealism.

Men inte så fjärran från sociologins fäders doktriner. T.ex. Webers tanke att den kalvinistiska etiken utgör förutsättningen för kapitalismens anda och inte tvärtom. Eller durkheimianernas begrepp "sociala fakta" som just är föreställningar som tvingar sig på oss utifrån. Det Piketty kallar sakraliseringen av egendomen och ojämlikheten, centrala komponenter i proprietaristiska samhällens ideologi, är sociala fakta i durkheimianernas mening.

Fundering 1, om Pikettys ideologier (3)

Och inte så oförenligt med Marx kritik av den politiska ekonomin. Just den kvasireligiösa föreställningen om att privategendomen är helig är enligt Marx ett centralt inslag i vad han kallade den borgerliga ideologin. Och Pikettys tanke att egendom är en social relation ekar av Marx.

Inte heller alldeles oförenligt med vad Bourdieu och Co hade för sig. De använde t.ex. liksom Piketty begreppet "den dominerande ideologin" (idéologie dominante), men knöt denna ideologi till analysen av dominerande positioner inom maktfältet (särsk. de ekonomiska och politiska eliternas positioner), medan Piketty med bredare pensel målar upp ideologier som ligger till grund för hela epoker.

Fundering 1, om Pikettys ideologier (4)

Pikettys syn på ideologier ger anledning att fundera på en svårighet, eventuellt en begränsning, hos Bourdieu & Co:s program. Det existerar onekligen något slags allestädes närvarande rörelser i tiden som Piketty med sina vildsinta aggregeringar och sin extremt syntetiserande metod kommer åt och kallar ideologier.

Bourdieu varnade ju tidigt för "kulturalismen" (föreprädd av Margaret Mead och andra) som sökte förklaringar med hänvisningar till något slags nationalkaraktär eller tidsanda eller liknande. Men Pikettys analyser visar på häpnadsväckande samtidighet i vad som skett på olika håll i västvärlden, strömningar som flyter i samma riktning och med ungefär samma rytm...

Fundering 1, om Pikettys ideologier (5)

... Vi vill gärna förankra analyserna i vad vi vet om t.ex. relationer mellan positioner i olika fält; den svenska socialdemokratins ledarskikts högervridning förklaras med hänvisning till, låt säga, den högutbildade kanslihusögern (många nationalekonomer) vid finansdepartementet och statsrådsberedningen under 1980-talet, eller till förutsättningarna för socialdemokratins medverkan runt 1990 i att få igång avregleringen, marknadsiseringen etc.

Men som vi strax ska se skedde samma transformation vid samma tid i många västländer vilket på något sätt måste tas med i beräkningen. Kanske ideologin i Pikettys mening kan förklara, vilket är hans ståndpunkt, och inte bara behöver förklaras?

Enl Pikettys har två eliter
framträtt sedan 1980:

- brahminvänstern (la gauche brahman)
och
- köpmannahögern eller krämarhögern
(la droit marchande)

Detta skifte 1990 kallar Piketty "de multipla eliternas återkomst", eftersom det är en genklang av de traditionella tredelade samhällena med deras två eliter, klerker och krigare (p. 58).

Trumpismen är ett exempel på konkurrensen mellan dessa två eliter. Trump hatar ju klerkerna/brahminerna (på universiteten, New York Times, Washington Post, CNN) och älskar krigarna/krämarhögern (officerare, storbolagens ägare och VD:ar). (p. 1025)

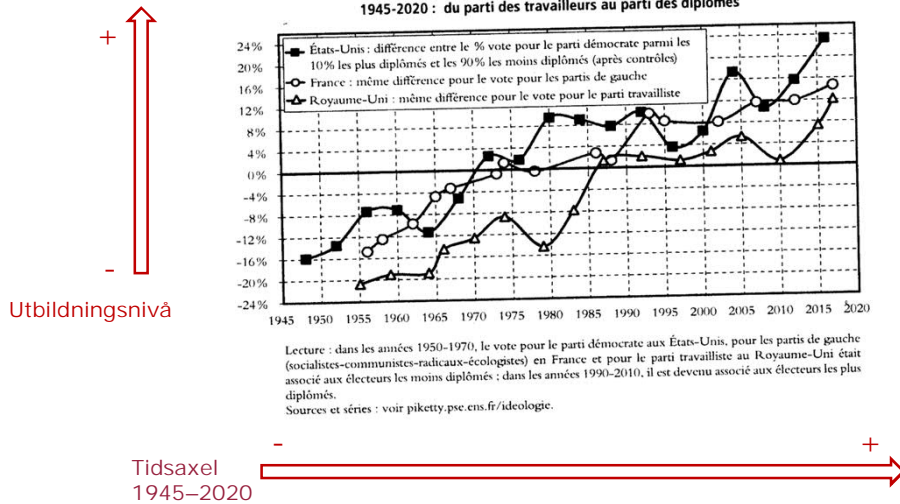
UPPSALA
UNIVERSITET

Vänsterpartiväljares utbildningsnivå i Storbritannien, Frankrike och USA 1945–2020

Thomas Piketty, *Capital et idéologie*, Seuil, Paris 2019, p. 844

Graphique 14.2

La gauche électorale en Europe et aux États-Unis,
1945-2020 : du parti des travailleurs au parti des diplômés

SEIC

Donald Broady, www.skeptron.us.se/broady/sect/

2020-12-31

19

UPPSALA
UNIVERSITET

Fundering 2, om Pikettys "multipla eliter" (3)

1950-1980 (socialdemokratiska ojämlikhetsregimen) hade vänsterpartier (socialdemokratiska, kommunistiska, gröna i Europa, Demokraterna i USA) sin väljarbas i arbetarklassen. Klasskonflikt rika/ fattiga.

1980-2020 (nyproprietarismens regim) i stället stöd hos högutbildade urbana människor.

SEIC

Donald Broady, www.skeptron.us.se/broady/sect/

2020-12-31

20

Fundering 2, om Pikettys "multipla eliter" (4)

Detta är ett exempel på att ideologier i Pikettys mening kan behöva beaktas. Ty i grafen över vänsterpartiväljares utbildningsnivå (p. 844) har kurvorna precis samma huvudriktning på kurvorna, vare sig det gäller Socialistpartiet och Kommunistpartiet i Frankrike, Labour i England eller Demokraterna i USA. (Piketty pekar ut Sverige som ett extremt exempel på att västerpartierna blivit de högutbildades partier, p. 995).

Fundering 2, om Pikettys "multipla eliter" (5)

Samma tendens om vi beaktar inte utbildningsnivåer utan inkomstfördelning: I USA i valet 2016 för allra första gången fler demokratiska än republikanska röster bland den tiondel som hade högst inkomst (p. 939f).

Däremot röstade de 10 procenten med störst förmögenhet övervägande republikanskt (p. 939)

Fundering 2, om Pikettys "multipla eliter" (6)

Pikettys startpunkt 1980 för klyvningen i brahminer och krämarhöger lite förvånande för oss som vet att till att B och Monique de Saint Martin avtäckta axeln kulturellt/ekonomiskt kapital redan framemot mitten av 1970-talet (nämns såvitt jag kunnat se inte av Piketty).

Men Piketty fokuserar här hur partiernas väljarbas transformats från perioden 1950-1980 då vänsterpartier hade stöd hos arbetarklassen till perioden 1990-2020 då brahmanernas och krämarnas partier alternerade i regeringsställning (p 993).

Många frågor reser sig kring huruvida forskningen om kultur/ekonomi-polariteten kan relateras till vad Piketty visar om motsättningen mellan hans två eliter.

Fundering 3, om Pikettys utopi och om möjligheten att sociologiskt hantera det normativa (1)

Alla tidigare ojämlikhetsregimer har gått under, med all sannolikhet således även dagens nyproprietaristiska, som Piketty också kallar hyperkapitalistiskt. Då finito för ideologin där ojämlikhet (le inégalité) och privategendom (la propriété) betraktas som något heligt.

Piketty målar i slutet av boken upp sin egen utopi (det är inte hans ord, dock), den participativa och demokratiska socialismen, där medborgarna har inflytande, en anständig jämlikhet råder och jämlikhet och rikedomar inte betraktas som enskild privategendom utan kan vara temporära och i hög grad användas för det allmänna bästa.

Fundering 3, om Pikettys utopi och om möjligheten att sociologiskt hantera det normativa (2)

Pikettys utopi, bl.a.:

- Varje medborgare tilldelas på sin tjugofemårsdag ett engångsapanage på en dryg miljon kronor för att starta ett självständigt liv, sätta bo, starta verksamhet. Finansieras med 5 % statlig skatt på förmögenhet och arv
- Medborgarna beslutar på direktdemokratiskt vis, i folkomröstningar, om substantiella delar av den offentliga budgeten. (p. 1175)
- Utbildningsrättvisa (justice educative) med hjälp av bl.a. social kvotering (p. 1159ff). Donationer från alumni till elitskolor och -universitet beskattas så att en del tilldelas fattiga universitet. (p. 1169)
- Varje medborgare tilldelas 5 euro per år att ges till valfritt politiskt parti eller politisk rörelse (p 1172)
- På övernationell nivå: EU-kommissionen fjärras från makten. Europaparlament, vars ledamöter ju är direkt folkvalda, tar över (p. 1030) och ges dessutom suveränitet över enskilda medlemsstater (p. 1181). Etablerandet av en europeisk "social federalism" som omfördelar rikedomar och främjar social rättvisa (p. 1026 ff) och kan utvidgas till andra världsdelar (p. 1181). Målet är en transnationell demokrati (démocratie transnationale).

Fundering 3, om Pikettys utopi och om möjligheten att sociologiskt hantera det normativa (3)

Motorn i historien under det senaste dryga seklet har inte bara, som nämnts, varit striderna mellan ojämlikhetsregimernas olika ideologier utan under det senaste dryga seklet kampen mot den proprietaristiska och för social rättvisa (la quête de la justice, p 1191), med start i slutet av 1800-talet, framgångar 1950-1980 och som, hoppas Piketty, framöver kan vinna över den nu rådande nyproprietaristiska och hyperkapitalistiska regimen.

Fundering 3, om Pikettys utopi och om
möjligheten att sociologiskt hantera det normativa (4)

Motorn i historien under det senaste dryga seklet har inte bara, som nämnts, varit striderna mellan ojämlikhetsregimernas olika ideologier utan under det senaste dryga seklet kampen mot den proprietaristiska och för social rättvisa (*la quête de la justice*, p 1191), med start i slutet av 1800-talet, framgångar 1950-1980 och som, hoppas Piketty, framöver kan vinna över den nu rådande nyproprietaristiska och hyperkapitalistiska regimen.

Fundering 3, om Pikettys utopi och om
möjligheten att sociologiskt hantera det normativa (5)

Inom traditionerna från Durkheim, Bourdieu et al otillåtet att operera in sina politiska övertygelser som normativa förutsättningar för sociologiska undersökningar. Vi torgför inte uppfattningar om hurdant samhället borde vara, vi undersöker varför det är som det är.

Pikettys hållning är alltså en annan. Men man skulle kunna operera bort hans normativa politiska uppfattningar (ojämlikhet är dåligt) och utopiska förslag men behålla tanken att den proprietaristiska ojämlikhetsregimen under det senaste dryga seklet och fortfarande beledsagats av motståndsrörelse. Det är en historia som låter sig utforskas utan att vi opererar in normativa antaganden som förutsättningar för undersökningarna.

UPPSALA
UNIVERSITET

____SLUT____

www.skeptron.uu.se/broady/sec/

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

2020-12-31

29